

” נִשְׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי קְהַת מִתּוֹךְ בְּנֵי לֵוִי לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם: מִבְּנֵי שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּמֵעֵלָה וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה כֹּל בָּא לְצַבָּא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד” (במדבר ד')

ספר במדבר מתאר את קורות בני ישראל במשך שנות נדודיהם במדבר. במשך שלושים ותשע שנה, החל מא' ניסן לשנה השנייה לצאת בני ישראל ממצרים, שכן אוהל מועד במרכז המחנה. גם בעת מסע השבטים בלט המשכן בנוכחותו, כשארון הברית 'הולך לפני המחנה'. אנו נעסוק במסע הכלים במדבר.

ליל שבת- זאת עבודת בני קהת

תפקיד בני לוי היה לפרק, להרכיב ולשאת את המשכן וכליו. בני מררי נשאו את חלקי המשכן הקשים וה'מְרִים' – אדנים, בריחים, קרשים וכדומה, בני גרשון את היריעות השונות – מסכים, כיסויים וקלעי החצר. בני קהת נשאו את כלי הקודש – הארון, השולחן, המנורה והמזבחות – ואת כלי השרת שלהם, מחתות, מזרקים, בזיכים וכדומה. אם נשים לב נראה בעבודת בני קהת מוגדרת 'לעשות מלאכה באוהל מועד', בניגוד לעבודת בני גרשון ומרר בהם נאמר 'לעבוד עבודה באוהל מועד'. מלאכה מוגדרת בתורה כ'מלאכת מחשבת', כלומר עבודה שיש בה חשיבות ותכלית (כפי שרק מלאכת מחשבת אסורה בשבת). דבר זה בא להדגיש את החשיבות והאחריות במלאכת נשיאת הכלים, וכפי שמגדירה זאת התורה, 'זאת עבודת בני קהת... קודש קודשים'.

בבוא הקהתים לשאת את הכלים הם כיסו אותם בכמה כיסויים. חלקם להגנה וחלקם לאפיין את מהות הכלי. לפי הסדר הבא:

- ארון הברית – הפרוכת\ כיסוי תחש\ כיסוי תכלת
- שולחן- כיסוי תכלת\ (כלי השרת של השולחן)\ כיסוי תולעת שני\ תחש
- מנורה- תכלת\ (כלי השרת מעל הכיסוי)\ תחש
- מזבחה זהב- תכלת\ (כלי השרת בתוך שקית תכלת)\ כיסוי תחש
- מזבחה עולה – ארגמן\ (כלי השרת מעל הכיסוי)\ תחש

ההבדל הבולט ביותר הוא שבכל הכלים הכיסוי העליון הוא עור התחש, ורק בארון הכיסוי העליון הוא בגד תכלת. כך זיהו אתו כל העם מרחוק. בנוסף, לכל כלי כיסוי בצבע אחר, המלמד על ענינו המיוחד.

הנצי"ב מבאר בהרחבה את השינויים בכיסויים. הצבעים מסמלים את מהות הכלי, ומיקום הכיסוי את תכליתו. כיסוי התכלת מסמל את 'כסא הכבוד', את ההנהגה האלוקית (כפי שאנו מכירים ב'תכלת דומה לים...! בציצית), ובכל כלי הנהגה אחרת כפי ה'זר' המצוי בו. השולחן כנגד כתר מלכות, ומזבחה זהב כנגד כתר כהונה. בשניהם הכיסוי נמצא מכוסה, תחת עור התחש, המסמל את העולם הזה (וזה בעצם מהות הכיסוי, הגנה מפני פגעי העולם הזה). שלושת הכלים בהיכל מסמלים שאנו צריכים להשתדל לשאוף להגיע למעלה. צריך לעבור את כיסוי התחש בכדי להגיע אל ה'תכלת'. התעוררות מלמטה, מלתתא.

בארון לעומת זאת, הוא 'נושא את נושאי', והוא מסמל מציאות שמעבר לעולם הזה, 'מעין עולם הבא' שם צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה'. התעוררות מלעילא.

עיון בפסוקים מלמד כמה שאלות לגבי נשיאת הכלים.

- הכיור - תחילה נשים לב שבפרשה מנויים רק חמישה כלים אותם נשאו- ואילו הכיור נעדר. כיוון שלא סביר שבכל פעם בנו כיור מחדש, נצטרך לומר שאת הכיור ניתן לשאת על עגלות הצב. זאת כיוון שהכיור שונה במהותו משאר הכלים. בשאר כלים עובדים, ואילו הכיור הינו כלי 'מכשיר מצווה', כדי שהכהן יהיה טהור. זאת גם הסיבה שניתן לקדש ידיים ורגליים גם בכלי אחר, ולא בכיור, כפי שעושה הכהן הגדול ביום הכיפורים כשהוא מקדש את ידיו ורגליו בקיתון של זהב.
- מזבח הנחושת - גובהו של המזבח עשר אמות, כחמישה מטרים. בדי המזבח - מטות הנשיאה, נמצאים במרכז המזבח. ומכאן השאלה: כיצד נשו את המזבח כשבדים נמצאים בגובה של שני מטרים ויותר?

"מכאן אתה למד גבהן של לויים - עשר אמות. וגמירי - דכל סנא דמילי במוטות, תלתא מלעיל ותרי תלתא

מלתחת" (שבת צ"ב).

הגמרא דנה בהלכות שבת, הנלמדות ממלאכות המשכן. בתוך כך היא מביאה שני הסברים שיכולים לעזור לנו. א. 'גבהן של לויים עשר אמות' (כך היה משה רבינו, והגמרא מבינה שאם משה כך אז גם שאר הלויים). ב. המוטות לא באמצע המזבח, אלא בשליש התחתון.

הסבר שלישי המופיע בגמרא הוא שנשאו רק 'משפת סובב ומעלה'. כלומר רק את השלוש האמות העליונות של המזבח, ואילו את שאר המזבח בנו מחדש בכל פעם. כך נתרץ גם נשיאת הכבש. לא היה צריך לשאת אותו, אלא בנו כבש מאדמה ואבן בכל פעם. (ולא כפי שאנו רואים בציורים שיש כבש מעץ מצופה נחושת)

- אש על המזבח - על המזבח היתה 'אש מן השמים' שירדה בחנוכת המשכן. כיוון שכיסו את המזבח בכיסוי צמר (הצבוע בארגמן) נשאלת השאלה, כיצד לא נשרף הכיסוי. רש"י מביא את הגמרא שהיו מכסין את האש ב'פסכתר' כלי גדול העשוי נחושת. כאן מתגלה הנס באש מן השמים שאינה נכבית לא על ידי גשמים, לא בהעדר חומר בעירה וגם אי אפשר 'לחנוק' אותה וגם ללא חמצן היא בוערת.

"ופרשו עליו בגד ארגמן - (יומא כא) ואש שירדה מן השמים רבוצה תחת הבגד כארי בשעת המסעות ואינה שורפתו

שהיו כופין עליה פסכתר" (רש"י על במדבר פרק ד פסוק יג)

- המנורה - בניגוד לשאר הכלים את המנורה לא נשאו על ידי בדים, כלומר מוטות נשיאה, אלא על ידי 'מוט', ונתנו על המוט. המקום היחיד הנוסף בו מופיע 'מוט' יכול ללמד מהו המוט. ויכרתו משם זמורה ואשכול ענבים אחד וישאיהו במוט בשנים. זהו כמובן תיאור נשיאת אשכול הענבים בידי המרגלים. מכאן שהמוט הוא מן אלונקה. את המנורה לא יכלו לשאת בידי עץ רגילים מפאת משקלה הרב, ולכן העדיפו לשאתה על גבי משטח רחב.
- ארון הברית - לאור הנאמר בסעיף הקודם, עולה השאלה כיצד נשאו את הארון בבדים. הרי משקלו זהה, ואולי יותר ממשקל המנורה. (נסו לחשב ארון זהב בתוך ארון עץ בתוך ארון זהב, מעל את הכפורת והכרובים העשויים מקשה זהב, וזאת עוד לפני משקל הלוחות). מכאן נבין שדברי חז"ל ש'ארון נושא את נושאו' (סוטה ל"ה). אינו רק ללמד על סגולתו, אלא שזהו הכרח פרקטי.

מסורת זו, שהארון נושא את נושאי נלמד מן הפסוק בדברי הימים (א' ט"ו) המתאר את העלאת ארון הברית בידי דוד המלך לירושלים: וַיְהִי בַעֲזֹר הַאֱלֹהִים אֶת הַלְוִיִּם נֹשְׂאֵי אֲרוֹן בְּרִית ה'. זאת בניגוד לניסיון הראשון בו 'פרץ ה' פרץ בעוזה' כיוון שהעלו את הארון על גבי עגלה.

לסעודה שלישית - 'ובין שדי ילין'

לפני נשיאת הארון, נכנסו הכהנים וכיסו את הארון בפרוכת. זאת כדי שהלויים, בני קהת לא יזונו את עיניהם מן הקודש. התורה אף מדגישה זאת בציווי מיוחד:
"אל תכריתו את שבט משפחת הקהתי מתוך הלוים: וזאת עשו להם וחייו ולא ימתו בגשתם את קדש הקדשים אהרן ובניו יבאו ושמו אותם איש איש על עבדתו ואל משאו: ולא יבאו לראות כבלע את הקדש ומתו"
התורה מדגישה שהן בקיפול המשכן, בזמן הנסיעה והנשיאה והן בהקמתו, יש להזהר שלא לראות את הארון. אך על זה מקשה הגמרא ממקום אחר:

"ויארכו הפדים ויראו ראשי הפדים". ובתיב, (שם) "ולא יראו החוצה", הא כיצד? (דוחקין ובלטין בפרוכת) נראין ויאין נראין. תניא נמי הכי, ויראו ראשי הפדים" יכול לא יהו זיין ממקומן? תלמוד לומר, "ויארכו הפדים" יכול יהו מקרעין ויוצאין בפרוכת? תלמוד לומר, "ולא יראו החוצה". (אי – ולא יראו החוצה", יכול לא יהו נוגעין? תלמוד לומר, "ויראו"). הא כיצד? דוחקין ובלטין, ויוצאין בפרוכת, ונראין בשני דדי אשה, שנאמר, (ש"ה א) "צרו המור דודי לי, בין שדי ילין".

אמר רב קטינא, בשעה שהיו ישראל עולין לרגל – (מגלין) ומגללין להם את הפרכת, ומראין להם את הפרוכים שהיו מעורין זה בזה, והיו אומרים להם, ראו חבתכם לפני המקום, בחבת זכר עם נקבה. ומתיב רב חסדא, (במדבר ד) "ולא יבאו לראות כבלע את הקדש". ואמר רב יהודה, אמר רב, בשעת הכנסת פלים לנרתק שלהם אמר רב נחמן, משל לבלה – כל זמן שהיא בבית אביה – צנועה מבעלה. בין שבאתה לבית חמיה – אינה צנועה מבעלה. מתיב רב חנא בר רב קטינא – מעשה בכהן אחד שהיה מתעסק וכו' אמר ליה, "נתגרשה" קא אמרת? נתגרשה – חזרה לחבתה הראשונה. (יומא נ"ד).

מן הגמרא ניתן ללמוד דברים רבים. תחילה אומרת הגמרא שבדי הארון היו בולטים מתוך הפרוכת הן בקודש הקדשים והן בזמן המסעות. זאת ללמד שכל הסגולות מתוך קודש הקדשים מתפרצים החוצה. בהמשך מספרת הגמרא שבחגים היו פותחים את הפרוכת כדי שעם ישראל יראה את הכרובים מחובקים אחד בשני, המראה על הקשר לשנו עם הקב"ה. אך הגמרא שואלת. והרי אפילו ללויים היה אסור לראות את הארון? מתרצת הגמרא: משל לבלה – כל זמן שהיא בבית אביה – צנועה מבעלה. פינן שבאתה לבית חמיה – אינה צנועה מבעלה. עם ישראל במדבר היה במדרגת 'אירוסין' ולכן היה צריך ל"שמור נגיעה" וראיה מן הארון, ולמעשה מן הקדושה. אך בבית המקדש, עלינו למדרגת 'נישואין' וכבר היה מותר לראות את הארון. על כך שואלת הגמרא, והרי בבית שני, כהן אחד ראה את הארון גנוז ומיד מת? מתרצת הגמרא – לאחר החורבן, לאחר הגירושין, צריך לחדש את הקשר מחדש...

מכאן אנו נלמד עד איזו רמה גבוהה יכול עם ישראל להגיע במציאות שהמקדש עומד על תילו בירושלים. הרבה יותר ממה שזכה לו עם ישראל במדבר. מצד שני, לאחר ניתוק כל כך ארוך, צריך לדעת שזהו תהליך, ואי אפשר לצפות שמיד עם בניין המקדש כבר נגיעה לרמה הרצויה. זה תלוי בנו. האם אנו רוצים להשאיר ברמה של 'עבדים', 'בנים', או 'אהוב'.

הגלה נא ופרוס חביבי עלי את ספת שלומך. תאיר ארץ מכבודך. נגילה ונשמחה בך.
מהר אהוב פי בא מועד ונחנו כימי עולם:

שבת שלום
מרדכי פרסוף